

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-
КАСОВАТА ДЕЙНОСТ
ОКТОМВРИ – ДЕКЕМВРИ 2023

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ).....	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение.....	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети.....	8

© Българска народна банка, 2024
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение,
единствено с изрично посочване на източника.

ISSN 2815-2662 (онлайн)

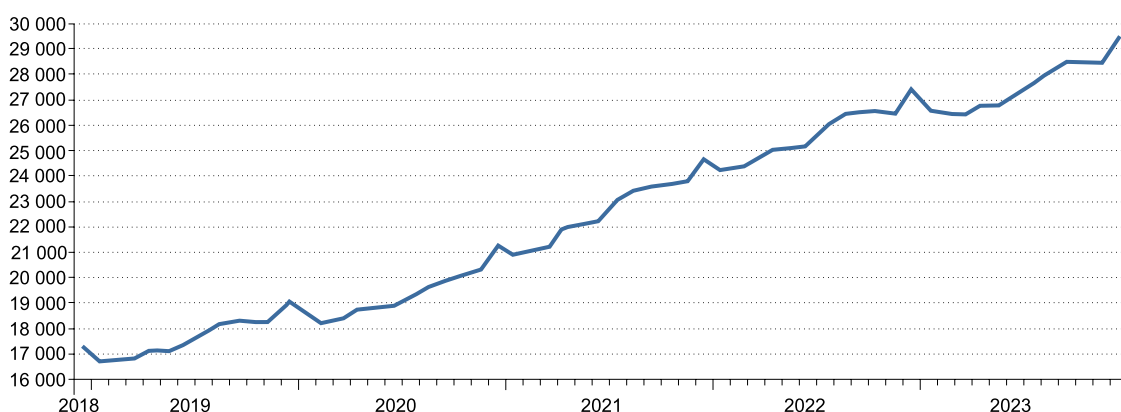
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение¹

В края на 2023 г. парите в обращение достигнаха 29 462.1 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на 2022 г.) те нараснаха със 7.4%, или с 2036.7 млн. лв. През съответния предходен едногодишен период нарастването им беше по-голямо както в процентно отношение (11.0%), така и като абсолютна стойност (2728.7 млн. лв.).

Пари в обращение (декември 2018 г. – декември 2023 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През октомври – декември 2023 г. парите в обращение се увеличиха с 1034.3 млн. лв., или с 3.6% в сравнение с края на септември 2023 г. Нарастването им през четвъртото тримесечие на 2023 г. е с 0.2 процентни пункта по-голямо от отчетеното за същия период на 2022 г. Най-голямо увеличение на парите в обращение в рамките на последното тримесечие на 2023 г. беше регистрирано през декември – 982.9 млн. лв., което представлява 3.5% растеж спрямо предходния месец. По-значителното нарастване през декември е характерно за този период на годината предвид традиционно повишеното търсене на налични пари през коледните и новогодишни празници.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	31 декември 2022 г.	30 септември 2023 г.	31 декември 2023 г.
Пари в обращение – общо, в това число	27 425.4	28 427.8	29 462.1
Банкноти	26 865.6	27 846.2	28 870.0
Разменни монети	558.1	579.8	590.2
Възпоменателни монети	1.7	1.8	1.9

Източник: БНБ.

¹ В това число банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

В края на 2023 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.99%, а на разменните монети – 2.00%. През четвъртото тримесечие на годината делът на банкнотите нарасна с 0.04 процентни пункта за сметка на същото намаление на дела на разменните монети.

В съответствие с приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2023 година“ през четвъртото тримесечие на 2023 г. Банката пусна в обращение сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „Цар Михаил III Шишман“ от серията „Средновековни български владетели“ с номинал 10 лева.

В края на 2023 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и се запазва без промяна спрямо края на септември 2023 г., както и спрямо края на 2022 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение²

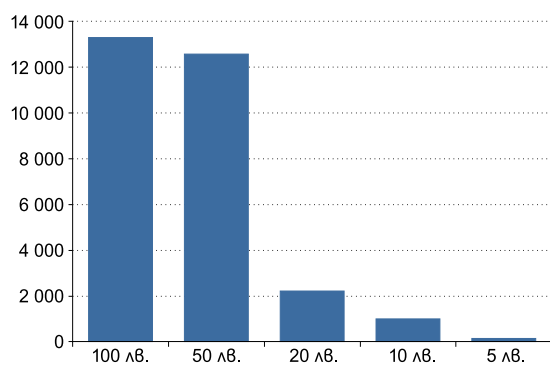
В края на 2023 г. в обращение са 605.9 млн. броя банкноти, които са с 16.0 млн. броя, или с 2.7% повече в сравнение с края на септември. През четвъртото тримесечие общата им стойност нарасна с 3.7%, достигайки в края на декември 28 826.0 млн. лв.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на декември 2023 г. е 47.58 лв., което представлява увеличение с 0.45 лв. спрямо края на третото тримесечие. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 2.62 лв., или с 5.8%, вследствие на продължаващото нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева и същевременното намаляване на броя на банкнотите от 10 и 20 лева.

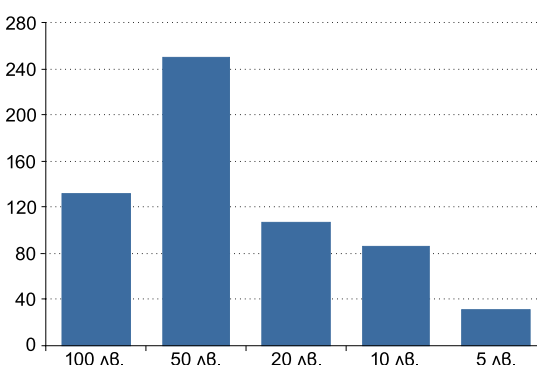
В края на 2023 г. с най-голям дял (41.20%) в общия брой на банкнотите в обращение е банкнотата от 50 лева, като към 31 декември в обращение са 249.6 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (5.26%) е броят на банкнотите от 5 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 31 декември 2023 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

² Банкнотите с номинал 5, 10, 20, 50 и 100 лева, емисии след 5 юли 1999 г., и разменните монети с номинали 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, емисии след 5 юли 1999 г., които са законно платежно средство.

Спрямо края на септември 2023 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на номиналите от 10 и 100 лева, съответно с 0.09 и 0.63 процентни пункта. За същия период дяловете на банкнотите с номинал 5, 20 и 50 лева намаляха, като най-голямо (с 0.46 процентни пункта) е понижението на дела на 20-левовете банкноти.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 9.2 млн. (1.5%), а стойността им – с 1999.6 млн. лв. (7.5%). Запазва се тенденцията от предходните периоди на висок годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева).

Спрямо края на декември 2022 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на тези от 5, 50 и 100 лева – съответно с 0.06, 1.54 и 2.58 процентни пункта. спрямо същия период дяловете на банкнотите от 10 и 20 лева намаляха, като с по-голямо понижение (с 3.18 процентни пункта) е делът на 20-левовете банкноти.

В края на 2023 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 100 лева е 13 193.0 млн. лв., чийто дял е най-голям (45.77%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.55%) е стойността на банкнотите с номинал 5 лева.

Спрямо края на септември 2023 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение с 0.91 процентни пункта нарасна делът единствено на банкнотите от 100 лева. спрямо същия период дяловете на останалите номинали намаляха, като най-голямо е понижението на дела на банкнотите от 50 лева – с 0.62 процентни пункта.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период също нарасна делът единствено на банкнотите от 100 лева – с 3.07 процентни пункта. Дяловете на останалите номинали намаляха, като най-голямо за периода е понижението на дела на банкнотите от 20 лева – с 1.85 процентни пункта (от 9.25% до 7.40%). За едногодишен период най-малко е понижението (0.03 процентни пункта) на дела по стойност на банкнотите от 5 лева.

В края на 2023 г. в обращение са 3222.9 млн. броя разменни монети, които са с 47.9 млн. броя, или с 1.5% повече в сравнение с края на септември. През четвъртото тримесечие общата им стойност нарасна с 1.8%, достигайки в края на декември 590.2 млн. лева.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на 2023 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна спрямо края на третото тримесечие на 2023 г., както и спрямо края на 2022 г.

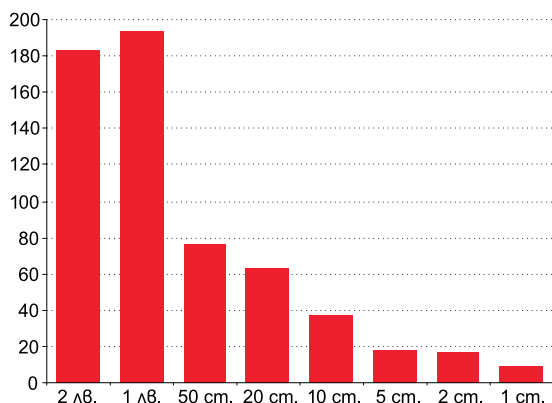
Запазва се общата тенденция към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. През четвъртото тримесечие на 2023 г. най-голямо в процентно изражение (2.2%) е нарастването при разменната монета с номинал 20 стотинки, а с най-малко (1.0%) се повиши броят на монетите от 2 стотинки.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 168.3 млн. (5.5%), а стойността им – с 32.1 млн. лв. (5.8%). На годишна база с най-бърз темп (7.1%) нараства броят на монетите с номинал 10 стотинки. В края на 2023 г. в обращение са 374.3 млн. броя от тях, което представлява увеличение с 24.7 млн. броя. При останалите номинали нарастването на

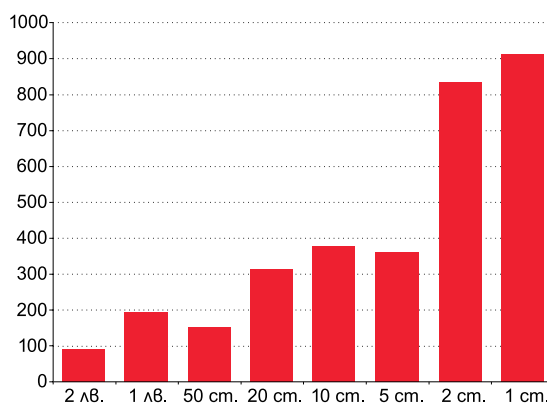
броя им е в границите от 4.8% за монетите от 2 стотинки и от 1 лев до 6.9% за монетите от 20 стотинки.

Структура на разменните монети в обращение към 31 декември 2023 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

Най-голям дял (28.23%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на 2023 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 31 декември извън касите на БНБ са 910.0 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.81%) е броят на монетите от 2 лева.

В структурата по брой на разменните монети в обращение спрямо края на третото тримесечие е отчетено понижаване на дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки – съответно с 0.07 и 0.14 процентни пункта, докато за същия период при дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 2 лева нарастването е в интервал от 0.01 до 0.07 процентни пункта. Броят на монетите в обращение от 1 лев им отнежда дял от 5.91%, колкото и в края на септември 2023 г.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки и от 1 лев – съответно с 0.10, 0.19 и 0.04 процентни пункта, а дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 2 лева нараснаха в интервал от 0.01 процентни пункта за монетите от 5 и 50 стотинки до 0.17 процентни пункта за монетите от 10 стотинки.

Постоянно нарастващият брой на разменните монети извън касите на БНБ води и до нарастване на общата им стойност. Основен принос за общото им увеличение по стойност имат разменните монети от най-високите номинали. Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на 2023 г. е 190.5 млн. лв., което представлява най-големият дял (32.28%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.54%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение е отчетено понижаване на дяловете на номиналите от 1, 2 и 50 стотинки и от 1 лев в интервал от 0.01 до 0.09 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 10 и 20 стотинки и от

2 лева нараснаха в интервал от 0.02 до 0.06 процентни пункта. Стойността на монетите от 5 стотинки в обращение им отрежда дял от 3.07%, колкото и в края на септември 2023 г.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение нараснаха дяловете на монетите от 10 и 20 стотинки и от 2 лева – съответно с 0.08, 0.12 и 0.15 процентни пункта. За същия период се наблюдава понижение на дяловете по стойност на останалите номинали в интервал от 0.01 процентни пункта при монетите от 1, 5 и 50 стотинки до 0.30 процентни пункта при монетите от 1 лев.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода октомври – декември 2023 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 152 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо третото тримесечие на 2023 г. общият брой на неистинските банкноти е със 188 по-малък.

Делът на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на годината е 0.000025%.

Брой на неистинските български банкноти (октомври – декември 2023 г.)

	100 лева	50 лева	20 лева	10 лева	5 лева
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	0	68	65	10	9

Източник: БНБ.

В общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2023 г. неистински български банкноти най-голям е делът на тези с номинал 50 лева (44.74%). Броят на задържаните 50-левови неистински банкноти представлява 0.000027% от общия брой на намиращите се в обращение в края на 2023 г. банкноти с този номинал. Неистинските банкноти от 20 лева са с дял от 42.76%, а тези от 10 лева са с дял от 6.58% в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. С най-малък дял (5.92%) са неистинските банкноти от 5 лева. През четвъртото тримесечие на 2023 г. в Националния център за анализ на БНБ не са регистрирани неистински банкноти от 100 лева.

В периода октомври – декември 2023 г. бяха регистрирани и задържани общо 30 броя неистински български разменни монети, от които 6 броя от 2 лева, 6 – от 1 лев, и 18 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на 2023 г. е 0.000001%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през

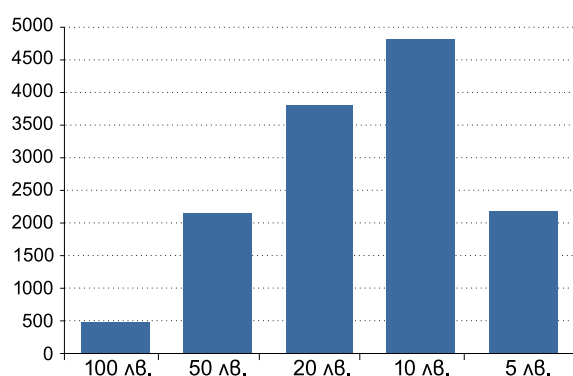
четвъртото тримесечие на 2023 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 3510 броя евро (в това число 105 броя циркулирали в паричното обращение), 30 броя щатски долари (в това число 29 броя циркулирали в паричното обращение) и 11 броя банкноти от други чуждестранни валути, циркулирали в паричното обращение.

III. Негодни банкноти и разменни монети³

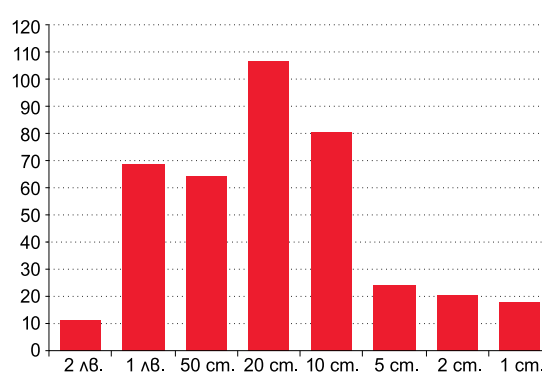
При машинната обработка на постъпилите през четвъртото тримесечие на 2023 г. в БНБ банкноти като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 13.4 млн. броя банкноти. Те представляват 4.69% от общия брой на обработените за отчетния период банкноти.

В резултат на машинната обработка на банкнотите през четвъртото тримесечие на 2023 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (35.55%), следвани от банкнотите от 20 лева (28.21%). С по-малки дялове са отделените негодни банкноти от 50 (16.35%) и от 5 лева (16.31%), а с най-малък дял (3.58%) са негодните банкноти от 100 лева.

Негодни банкноти
(октомври – декември 2023 г.)
(хил. бр.)

Негодни разменни монети
(октомври – декември 2023 г.)
(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През четвъртото тримесечие на 2023 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 390.0 хил. броя. Те представляват 2.25% от общия брой на обработените през отчетния период разменни монети.

С по-големи дялове в общия брой на отделените през четвъртото тримесечие на 2023 г. негодни разменни монети са тези с номинал 20 стотинки (27.19%) и 10 стотинки (20.54%). С най-малък дял (2.84%) са отделените като негодни за наличнопаричното обращение монети от 2 лева.

³ „Негодна банкнота“ е тази, която е похабена при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е замърсена, захабена, с износен релеф, смачкана, с поставен знак или текст (например рисунки, подписи, надписи и др.), или с избледнели цветове.

ISSN 2815-2662 (ОНЛАЙН)

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ,
РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ